अथस्वमहेत्वभावान्नायं स्वमइत्याह ॥ स्वमोहीति ॥ स्वमस्य निद्रामूलत्वात् निद्रायाश्चसुखमूलत्वात् रामवियोगेनच मे सुखाभावादितिभावः ॥ १० ॥ सदा रामेति विचिंत्य वाचा तमेव ब्रुवंत्यहं तस्य चिंतनादेरनुरूपं यथा तथा शृणोमि ॥श्रूयमाणां च कथां तथा तेन प्रकारेण तदर्थामेव चिंताद्यनुरूपार्थमेवंपश्यामि॥११॥उक्तमेवार्थं विवृणोति ॥ अहंहीति ॥१२॥अथ मनोरथमात्रमेतदिति संभाव्य ॥ तदपि नेति निश्चिनोति मनोरथइति मनोराज्यमित्यर्थः ॥ सनेत्याह ॥ तथापीति ॥ तथैवेत्यर्थः ॥य था मनोरथोन्नीतोर्थस्तं तथैव बुध्यापि निश्चयात्मकांतःकरण वृत्यापि विषयीकृतं तर्कयामि मनोराज्यं संकल्पविकल्पपरं चंचलवृत्तिरूपं॥ बुद्धिस्तुनिश्चयात्मिका स्थिराचे ति विरुद्धमित्यर्थः ॥ ननुतर्हिमनोराज्यत्वमेवास्तु॥इतरदेवारोपितं तत्राह ॥ किंकारणमिति॥मनोराज्यत्वाभाव इतिशेषः ॥ उत्तरं तस्याहि मनोराज्यं ॥ भीतार्थस्य नास्ति

स्वप्नोहिनायंनहिमेस्तिनिद्राशोकेनदुःखेनचपीडितायाः॥ सुखंहिमेनास्तियतोविहीनातेनेंदुपूर्णप्रतिमाननेन ॥ १० ॥ रामेतिरामे तिसदैवबुध्याविचिंत्यवाचाब्रुवतीतमेव॥तस्यानुरूपंचकथांतदर्थामेवंप्रपश्यामितथाशृणोमि ॥ ११ ॥ अहंहितस्याद्यमनोभवेन संपीडितातद्गतसर्वभावा ॥ विचिंतयंतीसततंतमेवतथैवपश्यामितथाशृणोमि॥ १२॥ मनोरथःस्यादितिचिंतयामितथापिबुध्यापि वितर्कयामि॥ किंकारणंतस्यहिनास्तिरूपंसुव्यक्तरूपश्चवदत्ययंमां॥१३॥ नमोस्तुवाचस्पतयेसवज्रिणेस्वयंभुवेचैवहुताशनाय॥ अनेनचोक्तंयदिदंममाग्रतोवनौकसातच्चतथास्तुनान्यथा॥ १४॥ इत्यार्षेश्री०वा०आ० सुं० द्वात्रिंशःसर्गः॥ ३२॥ ॥७॥

रूपं ॥ अनुभवार्हरूपं नास्तीति हि प्रसिद्धं॥प्रकृते तु सादृश्यं रूपमस्तीत्याह॥सुव्यक्तेति ॥ योमां वदति सुव्यक्तरूपोदृश्यते ॥ सुव्यक्तरूपंचवदति ॥ यतइत्यर्थः ॥ मनोरा ज्यार्थोदृष्टनष्टोबाह्येंद्रियजस्थिरानुभवानर्होतोऽवास्तवएवायमितिभावः ॥ १३ ॥ एवं हनूमद्वचसोवास्तवत्वं निर्णीयानाप्तप्रणीतत्वेन मिथ्यार्थकत्वस्यापि संभवात्तद्व्यावृ त्तयेदेवान्प्रणमति ॥ नमोस्त्विति ॥ वाचस्पतित्वेनवाचः सत्यत्वसंपादनयोग्यता ॥ वज्रिणोपि बृहस्पतितः सत्यवाग्रूपशब्दपारायणग्रंथरूपमंत्रलाभात् तदुपासकत्वेनवा चः सत्यत्वसंपादनयोग्यता ॥ स्वयंभुवे सत्यादिरूपब्रह्मणे ॥ वागधिष्ठातृदेवतात्वाच्चाग्नयेनतिः ॥ ॥१४॥ वायुमानः॥ इतिश्रीरा०वा०सुं०द्वात्रिंशः सर्गः ॥३२॥